Lieta Nr.A42537806
AA43 – 2483 – 09/8

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2009.gada 28.septembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētājs V.Endzelis,
tiesneses K.Krastiņa un L.Vīnkalna,

piedaloties pieteicējam *I.G.* un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Tieslietu ministrijas pārstāvim *K.S.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *I.G.* pieteikumu par Tieslietu ministrijas 2006.gada 11.oktobra lēmuma Nr.1-12/127 „Par morālā kaitējuma atlīdzināšanu" atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu, sakarā ar *I.G.* apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2007.gada 10.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Tieslietu ministrijas 2006.gada 11.oktobra lēmumu Nr.1-12/127 „Par morālā kaitējuma atlīdzināšanu" nolemts noraidīt *I.G.* iesniegumu atlīdzināt morālo kaitējumu Ls 5000 apmērā.

[2] 2006.gada 23.augustā Administratīvajā rajona tiesā saņemts *I.G.* (turpmāk - pieteicējs) pieteikums par morālā kaitējuma Ls 5000 apmērā atlīdzinājumu no Tieslietu ministrijas (turpmāk - atbildētāja) Juridiskās palīdzības administrācijas.

2006.gada 19.oktobrī no pieteicēja saņemts pieteikuma papildinājums, kam pievienots Tieslietu ministrijas 2006.gada 11.oktobra lēmums Nr.1-12/127 „Par morālā kaitējuma atlīdzināšanu".

Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2006.gada 23.oktobra lēmumu ierosināta administratīvā lieta par Tieslietu ministrijas 2006.gada 11.oktobra lēmuma Nr.1-12/127 „Par morālā kaitējuma atlīdzināšanu" (turpmāk - Lēmums) atcelšanu un Ls 5000 morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

Pieteikumā un tā papildinājumā norādīts turpmākais.

[2.1] Lēmums pieņemts, neievērojot viena mēneša termiņu, kā arī balstīts uz maldinošu atrunu, ka pieteicējs prasījis morālā kaitējuma atlīdzinājumu sakarā ar juridiskās palīdzības atteikumu kriminālllietā.

[2.2] Morālā kaitējuma atlīdzinājumu prasījis par Juridiskās palīdzības administrācijas rīcību, nepiešķirot viņam juridisko palīdzību Administratīvās rajona tiesas sēdē 2006.gada 26.jūlijā.

[3] Par pieteikumu atbildētāja iesniedza paskaidrojumu, kurā norāda, ka pieteikumu uzskata par nepamatotu, un paskaidro, ka Lēmumam ir nokavēts izdošanas termiņš un tādējādi pieļauts procesuāls pārkāpums. Ņemot vērā, ka Lēmumā tika secināts, ka pieteicējam nav radušās tiesības uz morālā kaitējuma atlīdzināšanu un tā atlīdzinājuma tiesiskais pamats nav pierādīts, administratīvā akta izdošanas termiņa nokavēšana pie šādiem apstākļiem Lēmumu pēc savas būtības ietekmēt nevarēja. Līdz ar to minētais procesuālais pārkāpums nav atzīstams par būtisku.

Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 9.pantā ir noteikts, ka morālais kaitējums šā likuma izpratnē ir fiziskas personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums. Ņemot vērā, ka tiesa 2006.gada 26.jūlija lēmumā administratīvajā lietā A42422606 nekonstatēja pieteicēja tiesību un ar likumu aizsargāto interešu aizskārumu un atbildētājas lēmumu atcēla procesuāla pārkāpuma dēļ, atbildētāja secināja, ka ar savu lēmumu pieteicējam nevarēja nodarīt tādu morālo kaitējumu, kuru var novērtēt kā būtisku. Līdz ar to pieteicējam nav radušās tiesības uz morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2007.gada 10.decembra spriedumu noraidīts prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu daļā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu, kas pieteicējam nodarīts, atsakot juridisko palīdzību ar Tieslietu ministrijas 2006.gada 20.aprīļa lēmumu Nr.1-12/33 „Par apstrīdēto 2006.gada 15.marta lēmumu Nr.3-3/177 „Par valsts nodrošināto juridisko palīdzību", kā arī atstāts bez izskatīšanas prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu daļā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu, kas pieteicējam nodarīts ar Juridiskās palīdzības administrācijas 2006.gada 18.jūlija vēstuli Nr.3-1/383/1 „Par valsts nodrošināto juridisko palīdzību".

Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[4.1] 2006.gada 26.janvārī pieteicējs iesniedzis Juridiskās palīdzības administrācijā iesniegumu ar lūgumu piešķirt juridisko palīdzību, lai varētu sastādīt un iesniegt iesniegumu Satversmes tiesā, kā arī nodrošināt pārstāvību neuzsāktā procesā, uz ko 2006.gada 15.martā Juridiskās palīdzības administrācija pieņēma lēmumu Nr.3-3/177 „Par valsts nodrošināto juridisko palīdzību", ar kuru pieteicēja lūgums noraidīts.

Ar Administratīvās rajona tiesas 2006.gada 26.jūlija lēmumu lietā Nr.A42422606 tiesa atcēla Tieslietu ministrijas kā augstākas iestādes 2006.gada 20.aprīļa lēmumu Nr.1-12/33 „Par apstrīdēto 2006.gada 15.marta lēmumu Nr.3-3/177 „Par valsts nodrošināto juridisko palīdzību", ar kuru Juridiskās palīdzības administrācijas 2006.gada 15.marta lēmums tika atstāts negrozīts.

2006.gada 10.jūlijā, t.i., pirms tiesas sēdes lietā Nr.A42422606, pieteicējs ar iesniegumu vērsās Juridiskās palīdzības administrācijā, lūdzot piešķirt advokātu Administratīvās rajona tiesas sēdē 2006.gada 26.jūlijā.

2006.gada 18.jūlijā Juridiskās palīdzības administrācija nosūtīja pieteicējam vēstuli Nr.3-1/383/1 „Par valsts nodrošināto juridisko palīdzību" (*lietas 7.lapa*), ar kuru norādīja pieteicējam, kādā kārtībā iesniedzams pieprasījums juridiskās palīdzības saņemšanai.

Juridiskās palīdzības administrācijas 2006.gada 18.jūlija vēstuli pieteicējs saņēma 2006.gada 11.augustā, t.i., pēc tiesas sēdes lietā Nr.A42422606.

2006.gada 6.septembrī pieteicējs iesniedzis atbildētājai iesniegumu ar prasījumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 5000 apmērā par atteikumu piešķirt juridisko palīdzību un ļaunprātīgu kavēšanu pieteicēja procesuālo tiesību realizācijā, akcentējot Juridiskās palīdzības administrācijas 2006.gada 18.jūlija vēstuli (lēmumu) (*lietas 40.lapa*).

2006.gada 11.septembrī atbildētāja, izpildot Administratīvās rajona tiesas 2006.gada 26.jūlija lēmumu lietā Nr.A42422606, ir pieņēmusi lēmumu Nr.3-3/736, ar kuru pieteicējam atteikts lūgums par juridiskās palīdzības nodrošināšanu saskaņā ar pieteicēja 2006.gada 26.janvāra iesniegumu (*lietas 45.lapa*).

2006.gada 11.oktobrī atbildētāja pieņēma Lēmumu, ar kuru atteica piešķirt pieteicējam atlīdzību Ls 5000 apmērā par nodarīto morālo kaitējumu (*lietas 21.lapa*).

Lietā ir strīds par to, vai atbildētāja pamatoti atteica pieteicējam atlīdzinājumu par nodarīto morālo kaitējumu Ls 5000 apmērā.

[4.2] Ar Lēmumu atbildētāja ir atteikusi pieteicējam atlīdzinājumu par morālo kaitējumu, kas nodarīts ar Tieslietu ministrijas kā augstākas iestādes 2006.gada 20.aprīļa lēmumu Nr.1-12/33 „Par apstrīdēto 2006.gada 15.marta lēmumu Nr.3-3/177 „Par valsts nodrošināto juridisko palīdzību", ko Administratīvā rajona tiesa atcēla ar 2006.gada 26.jūlija lēmumu lietā Nr.A42422606.

Lietā nav strīda, ka ar Administratīvās rajona tiesas 2006.gada 26.jūlija lēmumu lietā Nr.A42422606 ir atcelts atbildētājas 2006.gada 20.aprīļa lēmums Nr.1-12/33, ar kuru pieteicējam tika atteikta juridiskās palīdzības sniegšana saskaņā ar pieteicēja 2006.gada 26.janvāra iesniegumu.

Taču vienlaikus Administratīvā rajona tiesa savā 2006.gada 26.jūlija lēmumā ir konstatējusi pieteicēja subjektīvo tiesību neesamību šādas palīdzības saņemšanai *(lēmuma lietā Nr.A42422606 [17] un [20] punkti)*. Tādējādi secināms, ja pieteicējam nav bijušas subjektīvās tiesības saņemt labvēlīgu administratīvo aktu saskaņā ar pieteicēja 2006.gada 26.janvāra iesniegumu, tad nav pierādīts arī pieteicēja tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums. Tiesību aizskāruma neesamības gadījumā personai nav tiesību saņemt atlīdzinājumu.

Atbildētāja pieņemtais Lēmums atbilst Administratīvā procesa likuma (turpmāk - APL) 67.panta otrajā daļā noteiktajām prasībām par administratīvā akta noformēšanas un izdošanas kārtību. Atbildētājs ir gan veicis lietas apstākļu objektīvu iegūšanu un pārbaudi, kā arī veicis citas nepieciešamās procesuālās darbības Lēmuma pieņemšanai. Lēmumā pareizi ir piemērotas materiālo un procesuālo tiesību normas, un atteikums morālā kaitējuma atlīdzinājumam ir pamatots, līdz ar to Lēmums ir tiesisks.

[4.3] Vienlaikus ar prasījumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu pieteicējs ir izteicis iebildes par Juridiskās palīdzas administrācijas 2006.gada 18.jūlija vēstuli Nr.3-1/383/1 „Par valsts nodrošināto juridisko palīdzību", ar kuru pieteicējam ir pieprasīti papildus dokumenti, lai tiktu izskatīts lūgums par advokāta nodrošināšanu 2006.gada 26.jūlija Administratīvās rajona tiesas sēdē. Pieteicējs uzskata, ka arī minētā vēstule ir radījusi pieteicējam morālo kaitējumu, jo kavē un ierobežo pieteicēja tiesības noskaidrot patiesību krimināllietā, kurā pieteicējs nepatiesi notiesāts.

No Juridiskās palīdzības likuma 23.panta piektās daļas un 26.panta pirmās daļas secināms, ka attiecībā uz lēmumiem, kurus pieņem Juridiskās palīdzības administrācija, ievērojama apstrīdēšanas kārtība.

No lietas materiāliem redzams, ka attiecībā pret pieteicēju šāds administratīvs akts nav ticis pieņemts – juridiskā palīdzība pieteicējam nav ne piešķirta, ne atteikta. Taču ar minēto 2006.gada 18.jūlija vēstuli ir atlikta administratīvā akta izdošana, pieprasot informāciju un rīcību no pieteicēja, kas, savukārt, rada pieteicējam tiesības celt iebildumus, prasot labvēlīga administratīvā akta izdošanu un iesniedzot sūdzību augstākā iestādē – Tieslietu ministrijā.

Tā iebildumi par Juridiskās palīdzības administrācijas 2006.gada 18.jūlija vēstuli Nr.3-1/383/1 ir iesniedzami augstākai iestādei – Tieslietu ministrijai. Savukārt Tieslietu ministrijas lēmums kā administratīvs akts ir pārsūdzams Administratīvajā rajona tiesā.

Priekšnosacījums par ārpustiesas izskatīšanas kārtības ievērošanu ir uzskatāms par obligātu, jo pretējā gadījumā iestājas tiesas pienākums saskaņā ar APL 278.panta 1.punktu atstāt pieteikumu bez izskatīšanas.

Konstatētajos faktiskajos un tiesiskajos apstākļos pieteicējs šādu ārpustiesas kārtību nav ievērojis. Minētais vērtējams kopsakarā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 5.panta pirmo daļu, no kuras izriet, ka tiesības uz atlīdzinājumu paredzētas gadījumā, ja tiesa atzīst iestādes administratīvo aktu vai faktisko rīcību par prettiesisku un ka pieteicējam ir nodarīts morālais kaitējums ar šo administratīvu aktu vai faktisko rīcību.

Tā kā pieteicējs nav ievērojis prasījuma par Juridiskās palīdzības administrācijas 2006.gada 18.jūlija vēstuli Nr.3-1/383/1 ārpustiesas izskatīšanas kārtību, tad nav konstatējama arī ārpustiesas ievērošanas kārtība attiecībā uz morālo kaitējumu, kas pieteicējam varētu būt nodarīts ar šādu Juridiskās palīdzības administrācijas 2006.gada 18.jūlija lēmumu, kā arī cēloņsakarība

starp minētā lēmuma prettiesiskumu un pieteicēja norādīto kaitējumu. Pie šādiem apstākļiem pieteicēja prasījums par morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar Juridiskās palīdzības administrācijas 2006.gada 18.jūlija vēstuli Nr.3-1/383/1, atstājams bez izskatīšanas.

APL 281.pants nosaka, ja pieteikums atstāts bez izskatīšanas, pieteicējs var no jauna iesniegt pieteikumu tiesā, ievērojot likumā noteikto kārtību.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, kurā norādīts turpmāk minētais.

[5.1] Krimināllietas izskatīšanas laikā pirmās instances tiesā un apgabaltiesas rīcības sēdē pieteicējs netika nodrošināts ar aizstāvi. Krimināllietas izskatīšanas laikā pārkāpti kriminālprocesa noteikumi par lietas izskatīšanu kasācijas kārtībā. Krimināllietā ir daudz jaunatklātu apstākļu, tāpēc tā jāpārskata.

[5.2] Administratīvās rajona tiesas tiesnese 2006.gada 7.jūlija vēstulē lūdza Juridiskās palīdzības administrāciju nodrošināt pieteicēju ar aizstāvi, bet šis lūgums netika izpildīts. Pieteicējam kā maznodrošinātai personai ir tiesības saņemt valsts nodrošināto juridisko palīdzību.

[5.3] Pieņemot Lēmumu, nav ievērots Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 18.panta 1.punkts, kas būtu pamats pozitīva lēmuma pieņemšanai. Administratīvās rajona tiesas 2006.gada 26.jūlija lēmumā norādīts, ka juridiskā palīdzība ir jāpiešķir, bet tā netika piešķirta.

[5.4] Juridiskās palīdzības administrācija pieteicējam atbildi nav sniegusi divu nedēļu laikā, atbilde sniegta tikai 11.septembrī. Likums noteic, ka tādā gadījumā atbildei jābūt pozitīvai, bet šajā gadījumā pieņemts negatīvs lēmums. Juridiskās palīdzības administrācija nav izpildījusi tiesas lēmumā noteikto.

[5.5] Morālā kaitējuma kompensācija pieteicējam pienākas arī tāpēc, ka advokāta palīdzība viņam nav nodrošināta 2007.gada 21.novembra Administratīvās rajona tiesas sēdē.

[6] Par *I.G.* apelācijas sūdzību atbildētāja iesniedza paskaidrojumu, kurā lūdza apelācijas sūdzību noraidīt.

[7] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2009.gada 4.marta lēmumu nolemts izbeigt apelācijas tiesvedību *I.G.* pieteikumā.

Izskatot pieteicēja blakus sūdzību par minēto lēmumu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments (turpmāk - Senāts) ar 2009.gada 8.maija lēmumu nolēma atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2009.gada 4.marta lēmumu un nodot lietu Administratīvajai apgabaltiesai izskatīšanai pēc būtības.

[8] Pieteicējs tiesas sēdē apelācijas sūdzību uzturēja un lūdza pieteikumu apmierināt.

Atbildētājas pārstāve tiesas sēdē apelācijas sūdzību neatzina un lūdza pieteikumu noraidīt.

Motīvu daļa

[9] Pārbaudot lietas materiālus un noklausoties lietas dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība ir nepamatota.

[10] Administratīvā apgabaltiesa konstatē, ka apelācijas sūdzībā norādītie apsvērumi attiecas uz lietas faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, ko Administratīvā rajona tiesa jau ir izvērtējusi 2007.gada 10.decembra spriedumā.

APL 307.panta ceturtā daļa noteic, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šajā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka Administratīvās rajona tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa pievienojas Administratīvās rajona tiesas 2007.gada 10.decembra sprieduma motivācijai un atkārtoti tos pašus apsvērumus nenorāda.

[11] Pieteicējs norādījis, ka morālā kaitējuma kompensācija pieteicējam pienākas arī tāpēc, ka advokāta palīdzība viņam nav nodrošināta 2007.gada 21.novembra Administratīvās rajona tiesas sēdē.

Apgabaltiesa norāda, ka konkrētās lietas ietvaros izvērtējams, vai pieteicējam pamatoti ar atbildētāja 2006.gada 11.oktobra lēmumu atteikts piešķirt atlīdzību Ls 5000 apmērā par nodarīto morālo kaitējumu sakarā ar pieteicēja 2006.gada 26.janvāra iesniegumu. Administratīvā lieta par pieteicēja nenodrošināšanu ar juridisko palīdzību Administratīvās rajona tiesas 2007.gada 21.novembra sēdē nav ierosināta; pieteicējs šādu pieteikumu tiesā saskaņā ar APL 186.panta prasībām nav iesniedzis.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

noraidīt *I.G.* pieteikumu par Tieslietu ministrijas 2006.gada 11.oktobra lēmuma Nr.1-12/127 „Par morālā kaitējuma atlīdzināšanu" atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu;

atstāt negrozītu Administratīvās rajona tiesas spriedumā ietverto lēmumu, ar kuru atstāts bez izskatīšanas *I.G.* prasījums labvēlīga administratīvā akta

izdošanu daļā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu, kas pieteicējam nodarīts ar Juridiskās palīdzības administrācijas 2006.gada 18.jūlija vēstuli Nr.3-1/383/1 „Par valsts nodrošināto juridisko palīdzību".

Spriedumu daļā, ar kuru noraidīts noraidīt *I.G.* pieteikums par Tieslietu ministrijas 2006.gada 11.oktobra lēmuma Nr.1-12/127 „Par morālā kaitējuma atlīdzināšanu" atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu var pārsūdzēt 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentam, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Pārējā daļā spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs V.Endzelis

Tiesneses K.Krastiņa

L.Vīnkalna